

שבת פרשת תשא, שושן פורים קטן, ה'תשכ"ז

ביאור בדרך אפשר

1 שמתרחש בגשמיות נובע ומשתלשל ממצב הדברים למעלה ואם מצבם של
 2 בני ישראל בגשמיות חמור וקשה הרי זה משום שמצבם הרוחני נחות וירוד
 3 שְׁהָרִי לִית אִין, לא קיים דִּין לְלֵא דִּין, מוֹכֵן שְׁגָם בְּרוּחַנִיּוֹת
 4 לְמַעְלָה הִיָּה עֲנִין שֶׁל יְרִידָה וְכוּ', לגבי מעמדם ומצבם של בני
 5 ישראל וְהִינּוּ שְׁבִינִי שְׁרָאֵל הָיוּ
 6 אָז בִּימֵי גִזִּירַת הַמֶּן בְּתַכְלִית
 7 הַשְּׁפָלוּת, וְלִכְאוּרָה אֵינּוּ
 8 מוֹכֵן, אִיךְ אָז דְּוֹקָא קִימוּ מַה
 9 שְׁקַבְלוּ כְּבֵר בְּמַתַּן-תּוֹרָה, כִּךְ
 10 שְׁדוּקָא בְּמַצַּב הַשְּׁפָל וְהִירִיד נִשְׁלַמָּה
 11 קִבְּלַת הַתּוֹרָה עַל יַדֵּי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וִישׁ
 12 לַתּוֹמָה אִיךְ אֶפְשָׁר יִיתְכֵן שְׁדוּקָא
 13 בְּזִמְן הַגְּלוּת יִהְיֶה עֲנִין נַעֲלָה
 14 יוֹתֵר מֵאֶשְׁר בְּמַתַּן-תּוֹרָה,
 15 שְׁאָז בְּמַתַּן תּוֹרָה רַק הַחֲלוּ
 16 לַעֲשׂוֹת, שְׁהִיתָה זֶה הַתְּחִלָּה
 17 בְּלִבְד, וְלֹא קִבְּלָה מוֹשְׁלַמַת
 18 וְכִמְאָמֵר רַבּוֹתֵינוּ ז"ל³ מִכָּאן
 19 מוֹדְעָא רַבָּה לְאוּרִיתָא
 20 (שְׁקַבְלוּהָ בְּאוּנְסָא¹¹, עַל-יְדֵי
 21 כְּפִיָּה), וְאֵילּוּ הִגְמַר וְהִקְיִים
 22 הִיָּה דְּוֹקָא בְּזִמְן הַגְּלוּת
 23 וְהִגְזֵרָה כּוּ' עַל הַפְּסוּק הָאִמּוֹר
 24 בְּמַתַּן-תּוֹרָה "וַיִּתִּיבּוּ בַתְּחִיתִי הַהָר",
 25 נֹאמֵר בְּנִגְמָרָא: "מִלְּמַד שְׁכַפָּה הַקְּרוּשׁ"
 26 בְּרוּךְ-הוּא עֲלֵיהֶם אֵת הַהָר (הָר סִינִי)
 27 כְּנִיגִית (כְּמוֹ חֲבִית הַפּוֹכֵה) וְאִמֵּר לָהֶם,
 28 אִם אַתֶּם מִקְבָּלִים הַתּוֹרָה מוֹטֵב וְאִם
 29 לֹא שֵׁם תְּהֵא קְבוּרַתְכֶם. אִמֵּר רַבִּי אַחָא
 30 בְּרֵי יַעֲקֹב מִכָּאן מוֹדְעָא רַבָּה לְאוּרִיתָא
 31 (שֶׁאִם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִקְיִמוּ אֵת
 32 הַתּוֹרָה, יוֹכְלוּ לִטְעוֹן שֶׁהִקְבִּילָה
 33 וְהַהִסְכָּמָה לֹא הִיְתָה מֵרַצוֹן אֵלֹא
 34 מֵאוּנָס). אִמֵּר רַבָּא אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַדּוֹר
 35 קִבְּלוּהָ (בְּנֵי יִשְׂרָאֵל חֲזוּר וְקִיבְּלוּ אֵת
 36 הַתּוֹרָה מֵרַצוֹן) בִּימֵי אַחַשְׁרוּשׁ (כִּי
 37 בְּגַלְל הַנֶּס הַתְּעוּרָוּרָה בִּאֲבַחַת ה') דְּכַתִּיב
 38 קִימוּ וְקִבְּלוּ הַיְּהוּדִים, קִימוּ (בִּימֵי אַחַשְׁרוּשׁ) מַה שְׁקִיבְּלוּ כְּבֵר (בְּמַתַּן-תּוֹרָה
 39 בְּהָר סִינִי), נִמְצָא שֶׁהִגְמַר וְהִשְׁלִימוֹת שֶׁל מַתַּן-תּוֹרָה הִיוּ דוּקָא בִּימֵי גִזִּירַת
 40 הַמֶּן, וּמַתְחִזְקַת הַשְּׁאֵלָה, אִיךְ יִיתְכֵן שְׁדוּקָא בְּמַצַּב יְרִיד הִיגִיעוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 41 לְשִׁלּוּמֹת שֶׁלֹּא הִיגִיעוּ אֵלֶיהָ בְּמַצַּב נַעֲלָה.
 42 (ב) וְכִמְבֹאֵר הַרְבֵּי עֲיִי"צ בְּמֵאמְרָא¹² הַנוֹכַח, שְׁבִימְזֵן הַגְּלוּת פְּשַׁעְמַד

ביאור בדרך אפשר

43 עֲלֵיהֶם הֶמֶן כּוּ' וגו' עליהם גזירה כל כך קשה וחמורה הִנֵּה אָז
 44 דְּוֹקָא עֲמָדוּ בְּמִסִּירַת נַפְשׁ עַל הָאֲמוּנָה בַּה' וְקִבְּלַת הַתּוֹרָה וְהַמְצוּוֹת
 45 (בְּגִלוּי), דְּבֵר שֶׁלֹּא הִיָּה בַּעַת מַתַּן תּוֹרָה וְכִמּוּ שְׁפַתְבּ רַבִּינוּ הִזְקֵן
 46 בְּתוֹרָה אוּר¹³ סֵפֶר הַמִּכְּתָל מֵאִמְרֵי חֲסִידוֹת שֶׁלוּ עַל פְּרִשְׁיֹת הַתּוֹרָה שֶׁל
 47 חוֹמְשִׁים בְּרֵאשִׁית וְשֵׁמוֹת וּמְגִילַת
 48 אֶסְתֵּר שְׁאָם רָצוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 49 לְהִמָּיר דָּתָם, לֹא הִיָּה הֶמֶן
 50 עוֹשֶׂה לָהֶם כְּלוּם, שְׁלֹא גְזַר
 51 אֶלָּא עַל הַיְּהוּדִים, וְאִם הִיוּ
 52 מוֹתֵרִים עַל יְהוּדוּתָם, חֲלִילָה, הִיוּ
 53 מִצִּילִים אֵת עַצְמָם מִגִּזִּירַת הַמֶּן אֶלָּא
 54 שְׁהֵם כֹּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מְסֵרוּ עַצְמָן
 55 לְמוֹת הִיוּ מוֹכִינִים לְהִתְהַרֵּג עַל יְהוּדוּתָם
 56 כֹּל הַשָּׁנָה כּוּלָּה, מֵאֵז הַהִגְזִירָה
 57 נִגְזְרָה וְעַד שֶׁהָיָה הַתְּבִטְלָה חֲלָפָה שָׁנָה
 58 וְלֹא עָלָה לָהֶם בְּמִשְׁךְ כֹּל אוֹתָהּ
 59 שָׁנָה לֹא עֲלָתָה עַל לִיבָם שֶׁל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 60 אִפִּילוּ מִחֲשֻׁבַּת חוּץ מִחֲשָׁבָה שֶׁל
 61 הַיִּפְךְ הָאֲמוּנָה בַּה' חֲסִי-וְשְׁלוֹם¹⁴,
 62 הֵן בְּנוֹגֵעַ לְמַחֲשָׁבָה, הֵן
 63 בְּנוֹגֵעַ לְדִיבּוּר וְהֵן בְּנוֹגֵעַ
 64 לְמַעֲשֵׂה, דְּהִינּוּ לַעֲמוּד
 65 בְּנִסְיוֹן לְמִסּוֹר נִפְשׁוּ אִפִּילוּ
 66 שְׁלֹא לַעֲשׂוֹת רַק אֵיזָה מַעֲשֵׂה
 67 לְבַד רַק בְּמַעֲשֵׂה (שֶׁהוּא כּוּחַ חִיצוֹנִי
 68 לְגַבֵּי כּוּחוֹת הַנֶּפֶשׁ הַפְּנִימִיִּים) נִגְדַּ
 69 אֲמוּנַת ה' אֶחָד, כְּגוֹן
 70 לְהַשְׁתַּחֲוֹת לַעֲבוּדָה-זָרָה אֶף
 71 שְׁאֵינּוּ מֵאֲמִין בְּהַ כֹּל בְּלָבוּ
 72 (כְּמוֹ שְׁפַתְבּ רַבִּינוּ הִזְקֵן
 73 בְּתַנְיָא¹⁵ שְׁכֹאשֵׁר יְהוּדִי עוֹמֵד בְּפָנֵי
 74 נִסְיוֹן שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה, הָרִי מְבַלֵּי הַבֵּט
 75 עַל מִצְבוֹ הַרוּחָנִי, גַּם אִם הוּא מוֹגֵדֵר
 76 כִּיִּקַּל שְׁבַקְלִים, הוּא מוֹכֵן לְמִסּוֹר אֵת
 77 נַפְשׁוֹ וְלִהְתַּגְבֵּר עַל הַנִּסְיוֹן, גַּם שֶׁלֹּא
 78 לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה הַנִּרְאֶה כְּעֲבוּדָה זָרָה
 79 אִפִּילוּ לֹלֵא אֲמוּנָה בְּלִיבוֹ).
 80 וְכִמְבֹאֵר בְּמִקּוּם אַחֵר¹⁶ בְּתוֹרַת חֲסִידוֹת שְׁמִסִּירוֹת-נַפְשׁ זֶה שֶׁל
 81 בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עַל הָאֲמוּנָה בַּה' בִּימֵי גִזִּירַת הַמֶּן פְּעֻלָּה לְהִיּוֹת וְיִקְיֵן כְּלִישָׁן
 82 הַנְּיָן¹⁷, שֶׁכֵּן כֹּל הַגִּזִּירָה הַתַּפְּשֵׁרָה מִשׁוּם שְׁבוּמֵן הַגְּלוּת יֵשׁ שִׁינָה לְמַעֲלָה,
 83 כְּבִיכּוֹל, וְכִפִּי שֶׁמְבַקְשִׁים "עוֹרָה, לְמַה תִּישֵׁן ה'" אֲבַל בְּגַלְל הָאֲמוּנָה בַּה'
 84 וְהַעֲמִידָה בְּנִסְיוֹן שֶׁלֹּא לַעֲבוֹד עֲבוּדָה זָרָה, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל פְּעוּלוּ שֶׁתְּהִיָּה הַתְּעוּרָוֹת

(11) פרש"י שבת שם. (12) פ"ג. פט"ו. (13) מג"א צז, א. (14) ראה גם הוספות לתו"א מג"א קכ, סע"ד. (15) ספ"ט. (16) ראה ד"ה בלילה ההוא ה'ש"ת (סה"מ ה'ש"ת ע' 9). (17) תהלים עח, סה. וראה ילקוט שמעוני אסתר רמז תתרנ"ד. (18) אסתר ו, א.